

УДК: 338.49:332.012

**СТРАТЕГІЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО
РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ ТА МІСТ**

Старостенко Г. Г., Громова Т. М.

Університет державної фіскальної служби України

e-mail: h_star@ukr.net, tatiana.n.g@ukr.net

тел. 067-254-90-68

Економічні умови сьогодення наптовхують на новий формат дослідження теоретичних засад соціально-економічного розвитку міст та регіонів, які складаються з факторів забезпечення економічного розвитку, таких як: валовий регіональний продукт, обсяги промислового та сільськогосподарського виробництва, обсяги прямих іноземних інвестицій та інвестицій в основний капітал, кількість суб'єктів господарювання тощо. А до факторів, які формують соціально-економічний розвиток відносять: доходи населення та їх середньорічна заробітна плата, зайнятість населення та рівень зареєстрованих безробітних, попит на робочу силу тощо. Всі вище перераховані фактори тісно взаємодіють з сучасними поняттями «еко розвиток» та «сталий розвиток», які з кожним роком набирають все більшої популярності при дослідженні функціонування і перспектив розвитку міст та регіонів.

Роль ООН у визначенні та втіленні ідей сталого розвитку бере свій початок з 5 червня 1972 року, коли відбулась Конференція ООН у Стокгольмі щодо охорони навколишнього середовища. Конференція погодила 26 принципів щодо охорони навколишнього середовища та розвитку людства, план діяльності зі 109 рекомендаціями, які охоплювали шість сфер (житло, управління природними ресурсами, забруднення, освітні та суспільні аспекти охорони навколишнього середовища, розвиток і природне середовище та міжнародні організації). Конференція в Стокгольмі сприяла потужному фокусуванню громадської думки в усьому світі на питаннях природного середовища, визначила усвідомлення актуальності цієї проблематики урядами багатьох країн, а головне – вивела її за межі тільки охорони природи (біосфери). На цьому ж саміті Генеральним секретарем Конференції Морісом Стронгом було вперше використано термін «еко розвиток» під яким розумівся екологічно орієнтований соціально-економічний розвиток за якого зростання добробуту людей не супроводжується погіршенням навколишнього середовища і деградацією природних систем. На конференції було затверджено постійно діючий орган ООН щодо охорони навколишнього середовища (ЮНЕП), утворено фонд навколишнього середовища зі штаб-квартирою в Найробі (Кенія) і визначено Всесвітній день навколишнього середовища (5 червня).

У 1987 році було представлено доповідь «Наше спільне майбутнє» («Our common future»), де вперше сформульовано чітке визначення терміну «сталий розвиток» в сучасному його розумінні і висунуто нову концепцію сталого розвитку як альтернативи розвитку, заснованому на необмеженому економічному зростанні. Відповідно до визначення Г.Х. Брутланд, сталий розвиток – розвиток, що задовольняє потреби сучасних поколінь, але не ставить під загрозу здатність майбутніх поколінь задовольняти свої особисті потреби [1]. Головною ідеєю доповіді була ідея «заборгованості» нинішнього покоління перед майбутніми не тільки щодо використання невідновлювальних корисних копалин, але і зниження продуктивності екосистем в цілому та здатності нейтралізувати негативний вплив на них.

Найбільш резонансними стали конференція у Йоганнесбурзі у 2002 році (Ріо + 10) та Ріо-де Жанейро у 2010 році (Ріо+20) [2]. У Йоганнесбурзі акцент було зроблено на проблемі соціально-економічної нерівності в світі. За результатами роботи було прийнято ряд документів: Йоганнесбурзьку декларацію та План реалізації рішень Всесвітнього саміту ООН зі сталого розвитку (Йоганнесбург, 2002 рік). Йоганнесбурзька декларація зі сталого розвитку містить зобов'язання лідерів країн взяти на себе колективну відповідальність за посилення та зміцнення основ сталого розвитку – економічного, екологічного та соціального – на місцевому, регіональному та глобальному рівнях. Частина зобов'язань щодо виконання поставлених завдань покладено на бізнес, що має бути підзвітним при реалізації екологічної політики, а також зробити свій внесок у формування справедливо організованих громад.

Глобальний зелений новий курс обґрунтований Програмою ООН з навколишнього середовища у 2008 році. Дана ідея як уточнення концепції сталого розвитку знайшла підтримку на національному рівні у Німеччині, Великобританії, Японії, Кореї та ряді інших країн. Відмінність нового курсу від попереднього полягає у тому, що передбачається не обмеження ресурс споживання та економічного зростання загалом, а навпаки – стале зростання в межах нових перспективних ринків: інновацій, технологій ресурсозбереження та утилізації відходів, вторинної переробки, зеленого туризму, екологічного страхування тощо. Лідери економічного зростання та експортери готової продукції стають лідерами на даних ринках і Україна теж має рухатись в даному напрямі.

Очевидним є те, що в Україні відбувається децентралізація, тобто передача повноважень та фінансів від державної влади до органів місцевого самоврядування. Це призвело до нового бачення розвитку міст та регіонів, а саме розвиток міст та регіонів розглядається владою країни, як одне з найважливіших питань. Відповідно до цього влада керується Законами України: “Про місцеве самоврядування в Україні”, “Про співробітництво територіальних громад”. “Про засади державної регіональної політики” та завданнями, які передбачені “Концепцією реформування місцевого

самоврядування та територіальної організації влади в Україні». Для забезпечення виконання даної стратегії необхідні високо кваліфіковані фахівці, які навчені за сучасними підходами.

Сталий розвиток суспільства стосується всіх без винятку фахівців, різних за освітою, віком, спрямуванням, традиціями, можливостями тощо.

Стратегія сталого розвитку передбачає:

– еволюцію та формування концептуальних основ сталого розвитку суспільства

– вплив глобалізації на розвиток різних сфер діяльності та шляхів вирішення проблематики сталого розвитку в нашій державі, регіоні на рівні місцевої громади

– формування національних, регіональних, місцевих стратегій сталого розвитку

– формування механізмів реалізації стратегії сталого розвитку .

– здійснення моніторингу за реалізацією стратегій сталого розвитку різних галузей економіки

Основні завдання, які повинні бути поставлені у процесі досягнення сталого розвитку міст та регіонів, наступні: узагальнення теоретичних основ концепцій сталого розвитку; визначення принципів і механізмів досягнення сталого розвитку; опанування основами методології розробки стратегій сталого розвитку; оволодіння методами моніторингу управлінських рішень щодо розвитку різних сфер економіки на національному, регіональному та місцевому рівнях, а також на рівні суб'єктів діяльності з позицій їх сталого розвитку; набуття навичок розроблення стратегії сталого розвитку для різних рівнів суспільно економічних систем.

Сучасні фахівці, як зайняті в містах та регіонах, що працюють на результат отримання сталого розвитку повинні чітко та систематично: давати оцінку і рекомендації для регіону, територіальної громади та суб'єкта господарювання з відповідності стратегій сталого розвитку; забезпечити процедуру розробки стратегії сталого розвитку суб'єкта господарювання, регіону та територіальної громади; визначати технологію управління суб'єкта господарювання за ознаками досягнення мети діяльності та ресурсами, що використовуються, з урахуванням особливостей цього суб'єкта в контексті сталого розвитку; вміти здійснити моніторинг за процесом виконання стратегії сталого розвитку.

Однією з перешкодою в соціально-економічному розвитку міст і регіонів є проблема пов'язана з різними формами непродуктивного використання природних ресурсів. Вона полягає не тільки у високих обсягах споживання ресурсів, але і неефективному їх використанні, що проявляється у накопиченні все більшої кількості різноманітних відходів. Дана група чинників стосується також норм споживання, що постійно зростають. Для споживання виробляється продукція, що має нетривалі терміни експлуатації і

це стимулює нове виробництво і науковий прогрес, але негативно впливає на стан навколишнього середовища.

Список використаних джерел:

1. Брутланд Г. Х. Наше общее будущее. Доклад Комиссии ООН по окружающей среде и развитию. 1987 Текст. Москва: Прогресс, 1988. 280 с.
2. Йоганнесбурзька декларація по сталому розвитку: веб-сайт. URL: https://www.un.org/ru/documents/decl_conv/declarations/pdf/decl_wssd.pdf (дата звернення 25.04.2020)
3. Andrusiv, U., Simkiv, L., Dovgal, O., Demchuk, N., Potryvaieva, N., Cherchata, A., Popadynets, I., Tkachenko, G., Serhieieva, O & Sydor, H. (2020). Analysis of economic development of Ukraine regions based on taxonomy method. *Management Science Letters*, 10(3), 515-522. doi: [10.5267/j.msl.2019.9.029](https://doi.org/10.5267/j.msl.2019.9.029)

УДК 338.48

**ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ
ЕКОЛОГІЧНОГО ТУРИЗМУ В ІВАНО-ФРАНКІВСЬКІЙ ОБЛАСТІ**

Топольницька Т. Б., Дорошенко С. В.

*Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу
e-mail: rtcb@ukr.net*

На сучасному етапі розвитку туризму у світі одним із пріоритетних напрямків сталого розвитку територій став екологічний туризм. Розвиток екологічного туризму в Україні на початковому етапі, але завдяки існуючим природно-рекреаційним ресурсам країни, цей вид туризму має всі шанси стати одним з основних видів подорожей та створити умови покращення соціально-економічного становища населення.

В Івано-Франківській області природні умови та охорона навколишнього середовища сприяють розвитку екологічного туризму. Збереження біотичного і ландшафтного різноманіття, формування регіональної екологічної мережі є пріоритетними напрямками розвитку екологічного туризму в регіоні.

Основні принципи екотуризму направлені на покращення добробуту населення та зменшення негативного впливу туристичних потоків на навколишнє середовище. Головною ідеєю екологічного туризму є піклування та збереження природного навколишнього середовища, що використовується для туристичних цілей та реалізується в його завданнях та функціях [1, с. 27].

Ситуація на території України загалом є дуже неоднозначною. У певних областях, де наприклад, активно працює індустріальна сфера, екотуризм розвивати досить складно через дуже велике навантаження на природу, яке зменшувати є не вигідним з точки зору економіки. Окремо розглядаючи